

УДК 342.7

DOI 10.32782/2523-4269-2025-93-92-95

Конарєва Ганна Олегівна,

кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри адміністративного права та процесу
навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-3000-5737>

Морозов Євген Євгенійович,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри адміністративного права та процесу
навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4200-929X>

Полтавець Андрій Анатолійович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права та процесу
навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9011-8480>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу адміністративно-правового статусу Державної міграційної служби України. Розкрито поняття та особливості Державної міграційної служби України як центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну міграційну політику, визначено її сервісний характер. Проаналізовано норми Положення про Державну міграційну службу України, запропоновано внесення змін до нього. Розглянуто підходи вчених до поняття та структури адміністративно-правового статусу Державної міграційної служби України. Визначено, що елементами адміністративно-правового статусу Державної міграційної служби України є завдання та функції, компетенція (предмети відання та повноваження), відповідальність.

Ключові слова: Державна міграційна служба України, адміністративно-правовий статус, міграційна політика, повноваження органів виконавчої влади, адміністративні послуги.

Постановка проблеми. Міграційна політика кожної держави відіграє визначальну роль у процесах її розвитку, впливає на регулювання й ефективний розподіл трудового потенціалу, забезпечує збереження національної самобутності, а також сприяє дотриманню принципів расової та релігійної толерантності й недопущенню дискримінації. У цьому контексті особливого значення набуває діяльність Державної міграційної служби

України як центрального органу виконавчої влади, на який покладено завдання з реалізації державної міграційної політики, забезпечення правового статусу іноземців та осіб без громадянства, протидії нелегальній міграції, а також оформлення й видачі документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України. Ефективність виконання зазначених функцій значною мірою залежить від чіткого нормативного

закріплення адміністративно-правового статусу цього органу, визначення його компетенції, прав та обов'язків, а також механізмів взаємодії з іншими суб'єктами публічної адміністрації.

Актуальність дослідження адміністративно-правового статусу Державної міграційної служби України обумовлена динамічними змінами міграційного законодавства, а також необхідністю приведення національних правових механізмів у відповідність до міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини. Водночас у науковій літературі питання комплексного аналізу адміністративно-правового статусу Державної міграційної служби України залишаються дискусійними та потребують подальшого системного осмислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адміністративно-правовий статус Державної міграційної служби України був предметом дослідження таких науковців як В. Репело, А. Омельченко, М. Єфремова, А. Максименко, Д. Гурін, проте з огляду на сьогодення це питання потребує актуалізації.

Метою статті є дослідження адміністративно-правового статусу Державної міграційної служби України, визначення його структурних елементів, а також окреслення проблемних аспектів правового регулювання діяльності зазначеного органу в сучасних умовах розвитку адміністративного права України.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правовий статус Державної міграційної служби України визначено Положенням про Державну міграційну службу України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 360. Відповідно до Положення Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [1].

Оскільки Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої влади вважаємо доцільним розглянути загальні вимоги щодо організації, повноважень та порядку діяльності центральних органів виконавчої влади України, визначені Законом України «Про центральні органи виконавчої влади».

Відповідно до ч. 1 ст. 17 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» основними завданнями центральних органів виконавчої влади є:

- 1) надання адміністративних послуг;
- 2) здійснення державного нагляду (контролю);
- 3) управління об'єктами державної власності;
- 4) внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики на розгляд міністрів, які спрямовують та координують їх діяльність;
- 5) здійснення інших завдань, визначених законами України [2].

Положенням про Державну міграційну службу України визначено два основні завдання Державної міграційної служби України:

- 1) реалізація державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів;

- 2) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції),

у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [1].

Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» визначаються види центральних органів виконавчої влади залежно від покладених на них завдань: служби, агентства, інспекції, комісії, бюро, Український інститут національної пам'яті.

Частиною 2 ст. 17 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» визначено, що центральні органи виконавчої влади можуть здійснювати одне або кілька визначених частиною першою цієї статті завдань. У разі якщо більшість функцій центрального органу виконавчої влади складають функції з надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам, центральний орган виконавчої влади утворюється як служба [2].

Відповідно, Державна міграційна служба України відноситься до служб як різновиду центральних органів виконавчої влади. Проте, серед завдань, визначених Положенням про Державну міграційну службу України, немає пункту щодо надання адміністративних послуг.

Таким чином, вважаємо доцільним внести зміни до Положення про Державну міграційну службу України, а саме – пункт 3 доповнити підпунктом 3 в такій редакції: «надання адміністративних послуг у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів».

В науці адміністративного права адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади визначається як різновид правового статусу, який визначає права, обов'язки, повноваження та відповідальність конкретного суб'єкта цієї системи (міністерство, служба, агентство, інспекція, центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, колегіальний орган, інший центральний орган виконавчої влади, місцевий орган влади) у сфері публічного адміністрування та конкретних адміністративних відносин. Він встановлюється законами або іншими нормативно-правовими актами, однак здебільшого – положеннями про засади та організацію їхньої діяльності [3, с. 507].

О. Воронятников вважає, що адміністративно-правовим статусом Державної міграційної служби України є визначена нормами адміністративного права компетенція – предмети відання, права й обов'язки (повноваження); відповідальність за дії чи бездіяльність у межах власної чи делегованої компетенції; публічні, виконавчо-розпорядчі, дозвільно-реєстраційні, контрольні функції у сфері міграції [4, с. 33].

О.П. Сікорський зазначає, що елементом адміністративно-правового статусу державного департаменту у справах громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб МВС України є компетенція, яка визначає його правовий статус та оперативну самостійність. Під «компетенцією» запропоновано розуміти закріплену законом або відповідним підзаконним актом сукупність предметів відання й повноважень. Тобто компетенція поєднує в собі два елементи – по-перше, «предмети відання» (суспільні відносини), по-друге, «права і обов'язки» або «владні повноваження» органу. Підкреслено, що повноваження є державно-владними і, крім прав та обов'язків, також містять таке: видання розпоряджень, надання вказівок, прийняття обов'язкових для всіх рішень;

організацію виконання прийнятих рішень; контроль за виконанням розпоряджень державного органу не лише засобами переконання, але й у необхідних випадках – заходами державного примусу [5, с. 102].

Таким чином, більшість науковців розглядає адміністративно-правовий статус Державної міграційної служби України за класичною структурою адміністративно-правового статусу органів державної влади, а саме – як сукупність таких елементів як завдання та функції, компетенція (предмети відання та повноваження), відповідальність.

Повноваження Державної міграційної служби України визначено у пункті 4 Положення про Державну міграційну службу України, більшість з яких пов'язані з наданням адміністративних послуг у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [1].

Н.О. Шаронова пропонує виокремити види адміністративних послуг, що надаються іноземцям підрозділами Державної міграційної служби, які можна поділити на дві групи:

а) реєстраційно-дозвільні: видача посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон; оформлення посвідки на постійне проживання іноземцем та особам без громадянства, які іммігрували в Україну на постійне проживання; отримання дозволу на імміграцію; продовження строку перебування на території України; видача посвідки на тимчасове проживання;

б) сервісно-інформаційні: оформлення і видача запрошень іноземцям та особам без громадянства на отримання візових документів для в'їзду в Україну за клопотаннями юридичних осіб; оформлення і видача запрошень іноземцям та особам без громадянства на отримання візових документів для в'їзду в Україну за заявами фізичних осіб; надання консультацій з приводу оформлення документів, необхідних для визначення правового статусу іноземця в Україні (крім консультацій з приводу оформлення права на зайняття господарською діяльністю та вчинення правочинів) [6, с. 42].

Таким чином, особливістю адміністративно-правового статусу Державної міграційної служби України є те, що це центральний орган виконавчої влади, який виконує сервісні функції, тобто надає адміністративні послуги в межах своєї компетенції.

Висновки. Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. Як служба публічного характеру, вона наділена владними управлінськими повноваженнями та здійснює свою діяльність у межах і на підставі Конституції України, законів України та підзаконних нормативно-правових актів.

Особливістю Державної міграційної служби України є її сервісно-управлінська спрямованість, що поєднує виконання контрольно-наглядових функцій із наданням адміністративних послуг. У процесі своєї діяльності Служба приймає індивідуальні адміністративні акти, які безпосередньо впливають на правовий статус фізичних осіб, зокрема іноземців та осіб без громадянства, що зумовлює підвищені вимоги до законності, обґрунтованості та дотримання принципів належного врядування.

Адміністративно-правовий статус Державної міграційної служби України слід розглядати як сукупність таких елементів: завдання та функції, компетенція (предмети відання та повноваження), відповідальність.

Повноваження Державної міграційної служби України переважно пов'язані з наданням адміністративних послуг у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

Особливістю адміністративно-правового статусу Державної міграційної служби України є те, що це центральний орган виконавчої влади, який виконує сервісні функції, тобто надає адміністративні послуги в межах своєї компетенції.

Таким чином, Державна міграційна служба України є важливим інституційним елементом механізму реалізації міграційної політики держави, який забезпечує баланс між публічними інтересами, потребами національної безпеки та дотриманням прав людини у сфері міграційних відносин.

На підставі проведеного дослідження вважаємо доцільним внести зміни до Положення про Державну міграційну службу України в частині визначення завдань Державної міграційної служби України.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-п#n8>
2. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#n220>
3. Дрозд О. Ю., Сорока Л. В., Миськів Л. І. Загальнотеоретичні основи концепту «адміністративно-правовий статус державної служби» з оглядом його особливостей на прикладі органів державної виконавчої служби. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 506–508. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/126>
4. Воронятніков О. Правовий статус Державної міграційної служби України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2011. № 6. С. 31–37.
5. Сікорський О.П. Адміністративно-правовий статус державного департаменту у справах громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб МВС України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / ХНУВС. Харків, 2011. 226 с.
6. Шаронова Н.О. Адміністративні послуги, що надаються іноземцям підрозділами Державної міграційної служби України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2024. 195 с.

References

1. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu mihratsiinu sluzhbu Ukrainy [On approval of the Regulations on the State Migration Service of Ukraine]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.08.2014 r. № 360. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-п#n8> [in Ukrainian]

2. Pro tseentralni orhany vykonavchoi vlady [On central executive bodies]: Zakon Ukrainy vid 17.03.2011 r. № 3166-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#n220> [in Ukrainian]
3. Drozd, O. Yu., Soroka, L. V., & Myskiv, L. I. (2023). Zahalnoteoretychni osnovy kontseptu «administratyvno-pravovyi status derzhavnoi sluzhby» z ohliadom yoho osoblyvosti na prykladi orhaniv derzhavnoi vykonavchoi sluzhby [General theoretical foundations of the concept of "administrative and legal status of civil service" with an overview of its features using the example of state executive service bodies]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 5, 506–508. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/126> [in Ukrainian]
4. Voroniatnikov, O. (2011). Pravovyi status Derzhavnoi mihratsiinoi sluzhby Ukrainy [Legal status of the State Migration Service of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, 6, 31–37 [in Ukrainian]
5. Sikorskyi, O. P. (2011). Administratyvno-pravovyi status derzhavnoho departamentu u spravakh hromadianstva, immihratsii ta reiestratsii fizychnykh osib MVS Ukrainy [Administrative and legal status of the State Department for Citizenship, Immigration and Registration of Individuals of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Candidate's thesis*. KhNUVS. Kharkiv [in Ukrainian]
6. Sharonova, N. O. (2024). Administratyvni posluhy, shcho nadaiutsia inozemtsiam pidrozdilamy Derzhavnoi mihratsiinoi sluzhby Ukrainy [Administrative services provided to foreigners by units of the State Migration Service of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Zaporizkyyi natsionalnyi universytet, Zaporizhzhia [in Ukrainian]

Konarieva Hanna,

Candidate of Law,
Head of the Department of Administrative Law and Process
of the Educational and Scientific Institute of Law and Social Management
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-3000-5737>

Morozov Yevhenii,

Candidate of Law,
Senior Lecturer at the Department of Administrative Law and Process
of the Educational and Scientific Institute of Law and Social Management
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4200-929X>

Poltavets Andrii,

Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Administrative Law and Process
of the Educational and Scientific Institute of Law and Social Management
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9011-8480>

ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE STATE MIGRATION SERVICE OF UKRAINE

The article is devoted to the analysis of the administrative and legal status of the State Migration Service of Ukraine. The State Migration Service of Ukraine is a central executive body, the activities of which are directed and coordinated by the Cabinet of Ministers of Ukraine through the Minister of Internal Affairs and which implements state policy in the areas of migration (immigration and emigration), including counteraction to illegal migration, citizenship, registration of individuals, refugees and other categories of migrants defined by law. The concept and features of the State Migration Service of Ukraine as a central executive body implementing state migration policy are disclosed, its service nature is determined. The norms of the Regulation on the State Migration Service of Ukraine are analyzed, amendments to it are proposed in terms of defining the tasks of the State Migration Service of Ukraine. The approaches of scientists to the concept and structure of the administrative and legal status of the State Migration Service of Ukraine are considered. It is determined that the elements of the administrative and legal status of the State Migration Service of Ukraine are tasks and functions, competence (subjects of responsibility and authority), responsibility. The authority of the State Migration Service of Ukraine is mainly related to the provision of administrative services in the areas of migration (immigration and emigration), including counteraction to illegal migration, citizenship, registration of individuals, refugees and other categories of migrants defined by law. A feature of the administrative and legal status of the State Migration Service of Ukraine is that it is a central executive body that performs service functions, that is, provides administrative services within its competence.

Key words: State Migration Service of Ukraine, administrative and legal status, migration policy, powers of executive bodies, administrative services.

Дата першого надходження статті до видання: 24.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.12.2025
Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025